

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/1/P.U.-01/4 (Menfi Tesbit /Muafiyet)

Karar Sayısı : 02-02/17-2

Karar Tarihi : 15.1.2002

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa Parlak, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER: Pelin UYANIK, Bülent GÖKDEMİR

C- BİLDİRİMDE BULUNAN: Arçelik A.Ş.

D- TARAFLAR: - Arçelik A.Ş.

Tuzla 81719 İSTANBUL

- Model Mağaza İşletmeleri

E- DOSYA KONUSU: Arçelik A.Ş. ile Model Mağaza İşletmeleri arasında imzalanan "Model Mağaza İşletme Sözleşmesi"ne bireysel muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.5.1998 tarih ve 1047 sayı, 12.10.1998 tarih ve 3286 sayı, 8.12.1999 tarih ve 4067 sayı, 12.9.2001 tarih ve 3898 sayı, 2.11.2001 tarih ve 4663 sayı ve 7.12.2001 tarih ve 5180 sayı ile intikal eden bildirimler üzerine; 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5. ve 8. maddeleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 14.12.2001 tarih, D3/1/P.U.-01/4 sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu 19.12.2001 tarih, REK.0.07.00.00/110 sayılı Başkanlık önergesi ile 02-02 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Arçelik A.Ş. ile Model Mağaza İşletmeleri arasında akdedilecek anlaşmanın, "franchising sisteminin" temel unsurlarını içerdiği, ayrıca bildirim yapıldığı tarihten sonra yürürlüğe giren 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında olduğu şeklindedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Bildirime konu olan anlaşmadan doğrudan etkilenecek ürünler, perakende satışı gerçekleştirilen dayanıklı tüketim mallarıdır. Bu ürünler beyaz eşya olarak adlandırılan; buzdolapları, çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, pişiriciler, su ısıtıcıları, klimalar, elektrikli süpürgeler, küçük mutfak cihazları ve kahverengi eşya olarak anılan televizyonlar, video oynatıcıları ile audio sistemi ürünleridir. Bu

çerçeve de ilgili ürün pazarı yukarıda sıralanan dayanıklı ev içi tüketim malları olarak nitelendirilebilecek ürünlerin perakende satış hizmetleri pazarıdır.

Coğrafi Pazar: Teşebbüslerin faaliyet gösterdikleri alanın, rekabet koşullarının yeterli derecede homojen ve özellikle komşu bölgelerden hissedilir derecede farklı olması; ilgili coğrafi pazarın tespitinde büyük bir önem taşımakta ve belirleyici olmaktadır. Bu çerçevede; bildirim konu olan anlaşmaların ülke geneline yönelik olması da dikkate alındığında, ilgili coğrafi pazar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak belirlenmiştir.

H.2. Taraflar

H.2.1. Arçelik A.Ş.

Arçelik A.Ş., Koç Grubu'na bağlı olarak dayanıklı tüketim malları alanında faaliyet gösteren bir teşebbüstür. Şirket; merkez işletme olan Çayırova fabrikasında çamaşır makinası ve klima, Eskişehir işletmesinde buzdolabı, Ankara işletmesinde bulaşık makinası üretimini gerçekleştirmektedir.

Arçelik A.Ş. yakın zamana kadar ürettiği ve ürettirdiği ürünleri Arçelik ticari markası altında Atılım Grubu Şirketleri (dağıtıcı şirketler) aracılığı ile pazarlamakta iken, Atılım Dayanıklı Tüketim Malları Pazarlama A.Ş., Gelişim Dayanıklı Tüketim Malları Pazarlama A.Ş. ve Türk Elektrik Endüstrisi A.Ş. tek bir tüzel kişilik olarak 30.12.1999 tarihi itibarıyla Arçelik A.Ş. çatısı altında birleşmişlerdir.

H.2.2. Model Mağaza İşletmeleri

Model Mağazalar, Arçelik A.Ş. tarafından dağıtım yapılan ürünlerin perakende satışı hizmetlerinde uzmanlaşmış mağazalardır. Bu mağazaların mekana ilişkin özellikleri, dekorasyonları ve çalışma standartları Arçelik A.Ş tarafından belirlenen standartlara uygundur. Model Mağazaların en önemli özellikleri, yüksek standartlarda mekan ve satış hizmeti imkanı sunmalarıdır.

Dosya mevcudu bilgi ve belgelere göre, Türkiye genelinde ilgili ürünlerin perakende satış hizmetlerinin yapıldığı toplam 21.851 adet yeniden satıcı teşebbüs bulunmaktadır. Yalnız Arçelik ve Beko markalı ürünlerin yeniden satışından sorumlu Model Mağaza sayısı Türkiye genelinde 904 adettir. Buna göre Model Mağaza toplamı, Türkiye genelinde aynı pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin yaklaşık %4'ü seviyesindedir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. Model Mağaza Taahhütnamesi'nin Değerlendirilmesi

Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden bildirim konu Model Mağaza İşletme Sözleşmesi'nin yürürlüğe gireceği tarihe kadar geçen sürede Arçelik A.Ş. ile Model Mağaza İşletmeleri arasındaki ilişkilerin, "Model Mağaza Taahhütnamesi" ile düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Model Mağaza Taahhütnamesi'nin 1. maddesinde yer alan ve yeniden satıcıya yönelik olarak düzenlenen; "... Arçelik markalı mamullerin satışını yapacağımı, bu mamullerin dışında hiçbir mamul teşhir etmeyeceğimi, mağaza ve depolarımda bulundurmayaçağımı ve/veya dolaylı satışına aracılık etmeyeceğimi taahhüt ederim" şeklindeki hükmü nedeniyle söz konusu anlaşmanın 4054 sayılı

Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti kısıtlayıcı hüküm içeren bir anlaşma olduğu sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan 1997/4 sayılı Tebliğ'in 2. maddesi uyarınca, sözleşme konusu ürünleri sadece sağlayıcıdan satınalma konusunda yapılan anlaşmalar grup muafiyeti kapsamındadır.

Taahhütname'nin ;

- 2. maddesi; *"Birinci maddede anılan mağazanın, model mağaza durumuna getirilebilmesi amacıyla oluşturulan projenin uygulanması ve kullanımı safhalarında, işyerimin tanzim ve düzenine itina göstereceğimi, tanzim ve düzende Atılım A.Ş., Gelişim A.Ş., Hamle A.Ş., Egemen A.Ş. (Arçelik A.Ş.) tarafından tespit edilen proje şartlarına sürekli olarak uyacağımı..."*,
- 3. maddesi ise; *"İşyerimde Atılım A.Ş., Gelişim A.Ş., Hamle A.Ş., Egemen A.Ş. (Arçelik A.Ş.) tarafından uygun görülecek sayı ve nitelikte personel istihdam edeceğimi, şirketinizce belirlenecek dış görünüş standartlarına ve müşteri münasebetleri, satış mamul tanıtımı v.b. konularda belirli bir sistem dahilinde verilecek olan eğitimlere, azami itinayı göstereceğimi..."* şeklindedir.

Taahhütnamede ifade edilen yukarıdaki maddelerin, 1997/4 sayılı Tebliğ'in 3. maddesinin son fıkrasında yer alan ve yeniden satıcıya uygulanması halinde, sözkonusu anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkarmayacak yükümlülüklerden sayılan; *"Anlaşma konusu malları sağlayıcı tarafından belirlenmiş marka veya paketleme ve sunuş şekliyle satma"* ve *"Reklam yapmak, stok bulundurmak, satış ağı oluşturmak, garanti sağlamak, servis vermek, nitelikli eleman çalıştırmak"* hükümlerine uygunluk gösterdiği tespit edilmiştir.

Bu çerçevede Model Mağaza Taahhütnamesi hükümlerinin 1997/4 sayılı Tebliğ'de düzenlenen koşullara uygunluk gösterdiği, dolayısıyla taahhütnamenin 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında olduğu ve tarafların bildirim mükellefiyetinin de bulunmadığı dosya mevcudu bilgi ve belgeden anlaşılmıştır. Ayrıca söz konusu anlaşmalar 1999 yılı Ağustos ayından itibaren "Model Mağaza İşletme Sözleşmesi" ile değiştirilmektedir.

H.3.2. Model Mağaza İşletme Sözleşmesi'nin Değerlendirilmesi

Bireysel muafiyet talebinin konusu olan Model Mağaza İşletme Sözleşmesi'nin 1999/2 sayılı Tebliğ ile değişik 1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" çerçevesinde bir franchise ilişkisi kurduğu anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte sözleşmede yer alan bazı hükümlerin, ilgili Tebliğ hükümleri bakımından sözleşmeyi grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaracak nitelikte olduğu tespit edilmiştir.

Sözleşmenin 6.10. maddesinin birinci fıkrası; *"İşletmeci, Arçelik'ten işbu sözleşme kapsamında edindiği yazılı ve yazılı olmayan her türlü belge ve bilginin gizliliğini peşinen kabul etmiştir. İşletmeci bu bilgileri sözleşme süresinde ve sözleşmenin sona ermesinden sonra Arçelik ve model mağaza sistemi dışında bulunan hiçbir mağaza, kişi, işletme veya teşebbüse açıklamayacağını, vermeyeceğini, bilgilendirmeyeceğini kabul, beyan ve taahhüt eder"* şeklindedir.

1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin, 6. maddesinin (a) bendi anlaşmada franchise alana; "Franchise veren tarafından aktarılan know-how'ı anlaşma süresince ve anlaşmanın sona ermesinden sonra üçüncü kişilere açıklamama yükümlülüğü" getirilmesinin grup muafiyetini engellemeyeceği hükmündedir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, franchise veren tarafından aktarılan know-how kapsamındaki bilgilerin anlaşma süresince ve anlaşmanın sona ermesinden sonra üçüncü kişilere açıklanması yasaklanabilecektir.

Grup muafiyeti bakımından know-how'ın kapsamı 1998/7 sayılı Tebliğ'in 3. maddesinin (f) bendinde açıklanmıştır. Sözleşmenin yukarıda belirtilen 6.10. maddesi hükmü ise know-how kapsamını aşan bilgilerin de açıklanmasını yasaklamaktadır.

Bu nedenle, ilgili sözleşme hükmünün; *"İşletmeci, Arçelik'ten işbu sözleşme kapsamında edindiği know-how'ı sözleşme süresinde ve know-how özelliği devam ettiği sürece, sözleşmenin sona ermesinden sonra Arçelik ve model mağaza sistemi dışında bulunan hiçbir mağaza, kişi, işletme veya teşebbüse açıklamayacağını, vermeyeceğini ve bu know-how konusunda hiçbir mağaza, kişi, işletme veya teşebbüsü bilgilendirmeyeceğini kabul, beyan ve taahhüt eder"* şeklinde değiştirilmesi halinde, Tebliğ hükümlerine uygunluk sağlanacaktır.

Sözleşmenin 6.13. maddesinin ikinci fıkrası; *"İşletmecinin ortaklık ve sermaye yapısındaki her türlü değişiklik de hakların devri sayılır"* şeklinde düzenlenmiş ve aynı maddenin birinci fıkrası uyarınca bu tür devirler de sağlayıcının onayına tabi tutulmuştur.

Yine sözleşmenin 10.2. maddesi; *"İşletmeci tüzel kişi ise ortaklık ve sermaye yapısında meydana gelebilecek her türlü değişiklik 10.1'nci madde anlamında devir sayılır. Arçelik'in onayı olmaksızın İşletmeci'nin hisselerinin haciz, bağış veya hangi yolla olursa olsun el değiştirilmesi devir olarak değerlendirilir"* şeklinde düzenlenmiş ve 10.1. madde uyarınca yasaklanmıştır.

1998/7 sayılı Tebliğ'in 6. maddesinin (j) bendinde, franchise verenin izni olmaksızın franchise anlaşmasındaki hak ve yükümlülükleri devretmeye yükümlülüğü, grup muafiyetini engellemeyen yükümlülükler arasında sayılmıştır. Bu duruma göre franchise veren, franchise anlaşmasında franchise alana anlaşmadaki hak ve yükümlülüklerini devretme kısıtlaması getirebilecektir.

Sözleşmenin yukarıda yer verilen 6.13. maddesinin ikinci fıkrasında ve 10.2. maddesinde "ortaklık ve sermaye yapısındaki" her türlü değişiklik yasaklanmıştır. İşletmeci üzerindeki kontrolün el değiştirmemesi sonucunu doğuracak şekilde ortaklık ve sermaye yapısında değişiklik olması halinde işletme el değiştirmiş yani anlaşmadaki yükümlülükler devredilmiş sayılmayacağından, söz konusu düzenlemeler Tebliğ hükmü kapsamını aşmaktadır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında,

- Bireysel muafiyet talebinin konusu olan Arçelik A.Ş. ile Model Mağaza İşletmeleri arasında akdedilen Model Mağaza İşletme Sözleşmesi'nin 1999/2 sayılı Tebliğ

ile değişik 1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" çerçevesinde bir franchise ilişkisi kurduğuna,

- Söz konusu sözleşmenin, 6.10. maddesi birinci fıkrasının; "*İşletmeci, Arçelik'ten işbu sözleşme kapsamında edindiği know-how'ı sözleşme süresinde ve know-how özelliği devam ettiği sürece, sözleşmenin sona ermesinden sonra Arçelik ve model mağaza sistemi dışında bulunan hiçbir mağaza, kişi, işletme veya teşebbüse açıklamayacağını, vermeyeceğini ve bu know-how konusunda hiçbir mağaza, kişi, işletme veya teşebbüsü bilgilendirmeyeceğini kabul, beyan ve taahhüt eder*" şeklinde değiştirilmesi ve 6.13. maddesinin ikinci fıkrası ile 10.2. maddesinin çıkarılması halinde, anılan Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine,
- Söz konusu değişikliklerin yapılmaması halinde, anılan sözleşmenin bireysel muafiyetten de yararlandırılmayacağına,
- Tarafların bu kararın tebliği tarihinden itibaren 60 gün içinde sözleşmenin öngörülen şekilde düzeltilmediğini Kurum'a tevsik etmemeleri ve sözleşmeyi söz konusu düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam etmeleri halinde, haklarında soruşturma açılacağının ve 4054 sayılı Kanun'un 16 ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağının taraflara bildirilmesine

OY BİRLİğİ ile karar verilmiştir.